

KSZTAŁTOWANIE SIĘ ZATRZYMANIA PRAWA JAZDY

RYSZARD A. STEFAŃSKI*

Streszczenie

Przedmiotem artykułu jest analiza regulacji dotyczących zatrzymania prawa jazdy i odpowiadających mu wcześniej instytucji od odzyskania niepodległości w 1918 r., zmierzająca do ustalenia ewentualnej jej ewolucji i określenia jej znaczenia. Prześledzenie ponadstuletniego okresu regulacji, w szczególności jej przyczyn, wykazało wyraźny rozwój tej instytucji prawnej. Świadczy o tym stosunkowo wczesne jej wyodrębnienie i stopniowe poszerzanie przyczyn zatrzymania prawa jazdy oraz w końcu nadanie mu charakteru ustawowego.

Słowa kluczowe: cofnięcie uprawnień, prawo jazdy, tymczasowe odebranie pozwolenia, zatrzymanie prawa jazdy, pozwolenie na prowadzenie pojazdów

THE FORMATION OF A DRIVING LICENSE SUSPENSION

Abstract

The subject of the article is the analysis of regulations concerning the suspension of driving licenses and the institutions corresponding to them earlier since regaining independence in 1918, aimed at determining its possible evolution and defining its significance. Tracing over 100 years of its regulation, in particular its causes, has shown a clear development of this legal institution. This is evidenced by its relatively early isolation and gradual expansion of the reasons for the suspension of driving licenses and finally giving it a statutory character.

Keywords: withdrawal of authorization, driving license, temporary withdrawal of permit, suspension of driving license, driving permit

* Prof. dr hab., kierownik Katedry Prawa Karnego Wydziału Prawa i Administracji Uczelni Łazarskiego w Warszawie (Polska), e-mail: ryszard.stefanski@lazarski.pl, ORCID: 0000-0003-0995-9499.

WPROWADZENIE

Zatrzymanie prawa jazdy nie ma zbyt długiej historii, akty prawa regulujące ruch drogowy wydane po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. nie przewidywały bowiem tej instytucji, regulowały jedynie cofnięcie lub odebranie pozwolenia na prowadzenie pojazdów. To ostatnie było zbliżone do obecnego cofnięcia uprawnień do kierowania pojazdami. Zatrzymaniu prawa jazdy odpowiadało – wprowadzone nieco później – tymczasowe odebranie pozwolenia na prowadzenie pojazdów, Dokument stwierdzający uprawnienia do prowadzenia pojazdów nie był określany prawem jazdy, a pozwoleniem.

ZATRZYMANIA PRAWA JAZDY W OKRESIE OBOWIAZYWANIA USTAWY Z DNIA 7 PAŹDZIERNIKA 1921 R. O PRZEPISACH PORZĄDKOWYCH NA DROGACH PUBLICZNYCH

1. Ustawa z dnia 7 października 1921 r. o przepisach porządkowych na drogach publicznych¹ nie przewidywała ani zatrzymania pozwolenia, ani cofnięcia pozwolenia, a niektóre z tych instytucji prawnych regulowały akty wykonawcze wydane na jej podstawie.
2. Rozporządzenie Ministra Robót Publicznych i Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 lipca 1922 r. o ruchu samochodów i innych pojazdów mechanicznych na drogach publicznych² nie przewidywało zatrzymania pozwolenia na prowadzenie pojazdów, a jedynie dopuszczało zarządzenie przez wojewodę cofnięcia pozwolenia na stałe lub na pewien czas (§ 27).
3. Po raz pierwszy wprowadzoną instytucją odpowiadającą zatrzymaniu prawa jazdy było, w rozporządzeniu Ministra Robót Publicznych i Ministra Spraw Wewnętrznych, przewidzianym w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych z dnia 27 stycznia 1928 r. o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych³, tymczasowe odebranie pozwolenia na prowadzenie pojazdów. Tymczasowe odebranie pozwolenia na prowadzenie pojazdów zarówno przeznaczonych do użytku publicznego, jak i nieprzeznaczonych do tego użytku mogło być zarządzone w nagłych wypadkach, gdy względy bezpieczeństwa publicznego tego wymagały. Była to kompetencja powiatowej władzy administracji ogólnej, która obowiązana była jednak bezzwłocznie zawiadomić o tym zarządzeniu wojewódzką władzę administracji ogólnej, która wydała, względnie ostatnio przedłużyła pozwolenie. Władza ta mogła uchylić zarządzenie powiatowej władzy administracji ogólnej albo wydać zarządzenia o cofnięciu pozwolenia (§ 82).

¹ Dz.U. z 1921 r. Nr 89, poz. 656.

² Dz.U. z 1922 r. Nr 65, poz. 587 ze zm.

³ Dz.U. z 1928 r. Nr 41, poz. 396.

4. Rozporządzenie Ministra Komunikacji i Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych z dnia 15 stycznia 1933 r. o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych⁴, podobnie jak poprzednie, regulowało tymczasowe odebranie pozwolenia na prowadzenie pojazdów mechanicznych, stanowiąc, że mogła je zarządzić powiatowa władza administracji ogólnej, w wypadku gdy względy bezpieczeństwa publicznego tego wymagały, a zwłoka groziła niebezpieczeństwem, jednakże była obowiązana bezzwłocznie donieść o tym zarządzeniu wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, która wydała pozwolenie, przesyłając jej równocześnie odebrane pozwolenie. Władza ta mogła uchylić zarządzenie powiatowej władzy administracji ogólnej albo wydać zarządzenie o odebraniu pozwolenia na prowadzenie pojazdów mechanicznych (§ 72).

5. Takiej możliwości nie dopuszczało rozporządzenie Ministrów Komunikacji, Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych z dnia 27 października 1937 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych⁵.

Określenie „zatrzymanie pozwolenia na prowadzenie pojazdów” po raz pierwszy pojawiło się w rozporządzeniu Ministrów Komunikacji, Administracji Publicznej, Ziem Odzyskanych i Obrony Narodowej z dnia 15 kwietnia 1948 r., wydanym w porozumieniu z Ministrami Bezpieczeństwa Publicznego, Pracy i Opieki Społecznej oraz Zdrowia w sprawie zmiany rozporządzenia Ministrów Komunikacji, Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych z dnia 27 października 1937 r. o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych⁶. W myśl tego rozporządzenia zatrzymanie pozwolenia na prowadzenie pojazdów następowało, w wypadku gdy kierowca w czasie prowadzenia pojazdu mechanicznego lub w czasie okolicznościowego postoju używał albo znajdował się w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub innych podobnie działających środków (§ 50 ust. 1). Zatrzymane pozwolenie było bezzwłocznie odsyłane wraz z odpisem doniesienia karnego władzy, która pozwolenie wydała. Władza ta – jeżeli wypadek nie nastąpił – cofała kierowcy pozwolenie: (a) na okres od 2 do 4 tygodni, gdy było to po raz pierwszy; (b) na okres od 2 do 6 miesięcy, gdy było to po raz drugi; (c) na okres nieoznaczony – za trzecim razem. Jeżeli wypadek nastąpił, okres ten zależał od dotychczasowego zachowania kierowcy oraz od okoliczności towarzyszących wypadkowi, nie mógł być jednak krótszy aniżeli 3 lata (§ 50 ust. 2 i 3 w zw. z § 51 ust. 3 i 4).

Rozporządzeniem Ministrów Transportu Drogowego i Lotniczego oraz Obrony Narodowej z dnia 15 grudnia 1953 r. w sprawie zmiany rozporządzenia z dnia 27 października 1937 r. o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych⁷ zostały znacznie rozbudowane przyczyny zatrzymania pozwolenia. W myśl znowelizowanych przepisów organ kontroli drogowej zatrzymywał pozwolenie na prowadzenie pojazdów mechanicznych:

⁴ Dz.U. z 1933 r. Nr 9, poz. 55 ze zm.

⁵ Dz.U. z 1937 r. Nr 85, poz. 616 ze zm.

⁶ Dz.U. z 1948 r. Nr 27, poz. 186.

⁷ Dz.U. z 1954 r. Nr 3, poz. 6.

- jeżeli kierowca, znajdując się w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub innego podobnie działającego środka, spowodował wypadek drogowy, skutkiem którego ofiara wypadku uległa ciężkiemu uszkodzeniu ciała lub zmarła;
- jeżeli kierowca po spowodowaniu wypadku drogowego nie udzielił pomocy ofiarom wypadku;
- jeżeli kierowca w czasie prowadzenia pojazdu lub okolicznościowego postoju pojazdu znajdował się po raz czwarty w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub innego podobnie działającego środka, pomimo że nie naruszył jakiegokolwiek innego przepisu o ruchu drogowym;
- jeżeli kierowca, znajdując się w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub innego podobnie działającego środka, spowodował wypadek drogowy, skutkiem którego ofiara wypadku uległa lekkiemu uszkodzeniu ciała albo wskutek wypadku powstała poważniejsza szkoda materialna o wartości powyżej 1000 zł;
- jeżeli kierowca spowodował wypadek drogowy, skutkiem którego ofiara wypadku uległa ciężkiemu uszkodzeniu ciała lub zmarła;
- jeżeli kierowca w czasie prowadzenia pojazdu lub okolicznościowego postoju pojazdu znajdował się po raz trzeci w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub innego podobnie działającego środka, pomimo że nie naruszył jakiegokolwiek innego przepisu o ruchu drogowym;
- jeżeli kierowca w czasie prowadzenia pojazdu lub okolicznościowego postoju pojazdu, znajdując się w stanie wskazującym na użycie alkoholu albo innego podobnie działającego środka, naruszył przepisy o ruchu drogowym, a nie spowodował przez to wypadku drogowego lub spowodował wypadek drogowy, skutkiem którego powstała nieznaczna szkoda materialna o wartości poniżej 1000 zł;
- jeżeli kierowca spowodował wypadek drogowy, skutkiem którego ofiara wypadku poniosła lekkie uszkodzenie ciała;
- jeżeli kierowca spowodował wypadek drogowy, skutkiem którego powstała poważniejsza szkoda materialna o wartości powyżej 1000 zł;
- jeżeli kierowca mający pozwolenie z wkładką kontrolną B, z której oddzielono już wszystkie odcinki, naruszył przepisy o ruchu drogowym;
- w razie potrzeby sprawdzenia lub uzupełnienia kwalifikacji fachowych kierowcy, jeżeli w związku z naruszeniem przez niego przepisów o ruchu drogowym albo stwierdzeniem niewłaściwej obsługi technicznej pojazdu powstały wątpliwości, czy kierowca ma wystarczające kwalifikacje fachowe;
- jeżeli kierowca w czasie prowadzenia pojazdu albo okolicznościowego postoju pojazdu znajdował się po raz pierwszy w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub innego podobnie działającego środka, pomimo że nie naruszył on jakiegokolwiek innego przepisu o ruchu drogowym;
- w szczególnych okolicznościach, jeżeli kierowca w czasie prowadzenia pojazdu albo okolicznościowego postoju znajdował się w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub innego podobnie działającego środka, pomimo że nie naruszył on jakiegokolwiek innego przepisu o ruchu drogowym (§ 49 ust. 1 w zw. z § 47 ust. 2 pkt 1, 2, 3 i 5 oraz w ust. 4 i 5).

ZATRZYMANIE PRAWA JAZDY I COFNIĘCIE UPRAWNIENÍ W OKRESIE OBOWIĄZYWANIA USTAWY Z DNIA 27 LISTOPADA 1961 R. O BEZPIECZEŃSTWIE I PORZĄDKU RUCHU NA DROGACH PUBLICZNYCH

1. Ustawa z dnia 27 listopada 1961 r. o bezpieczeństwie i porządku ruchu na drogach publicznych⁸ nie przewidywała zatrzymania prawa jazdy.
2. Zatrzymanie prawa jazdy było uregulowane w rozporządzeniu Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych z dnia 1 października 1962 r. w sprawie ruchu na drogach publicznych⁹. Zgodnie z tym rozporządzeniem:
 - 1) właściwy do spraw komunikacji organ prezydium powiatowej rady narodowej był zobligowany zatrzymać prawo jazdy do czasu uprawnomocnienia się wyroku sądowego w razie skierowania sprawy na drogę karno-sądową za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości (§ 214). Chodziło o przestępstwo prowadzenia w stanie nietrzeźwości pojazdu mechanicznego, służącego do komunikacji lądowej, wodnej lub powietrznej, stypizowane w art. 28 § 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1959 r. o zwalczaniu alkoholizmu¹⁰;
 - 2) organ kontroli ruchu drogowego był obowiązany zatrzymać prawo jazdy w razie stwierdzenia, że kierowca, prowadząc pojazd, znajdował się w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub innego podobnie działającego środka. Wydawał kierowcy pokwitowanie ze wskazaniem właściwego do spraw komunikacji organu prezydium rady narodowej, do którego prawo jazdy będzie odesłane. Zatrzymane przez organ kontroli ruchu drogowego prawo jazdy był obowiązany bezwzględnie przesać do właściwego do spraw komunikacji organu prezydium powiatowej rady narodowej wraz z zawiadomieniem stwierdzającym powód zatrzymania. Właściwy do spraw komunikacji organ prezydium powiatowej rady narodowej po rozpatrzeniu powodów zatrzymania prawa jazdy obowiązany był wydać w terminie 14 dni od dnia otrzymania prawa jazdy decyzję o cofnięciu prawa jazdy albo – jeżeli sprawa była rozpatrywana przez sąd – postanowienie o zatrzymaniu prawa jazdy (§ 215 ust. 1–3).
3. Zatrzymanie prawa jazdy przewidywało też rozporządzenie Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych z dnia 20 lipca 1968 r. w sprawie ruchu na drogach publicznych¹¹, upoważniając do tego organ administracji państwowej oraz organ kontroli ruchu drogowego. W myśl § 215 ust. 1 tego rozporządzenia właściwy do spraw komunikacji organ prezydium powiatowej rady narodowej był obowiązany zatrzymać prawo jazdy:
 - 1) do czasu uprawnomocnienia się wyroku sądowego w razie skierowania sprawy na drogę karno-sądową za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości. Chodziło o wskazane wyżej przestępstwo z art. 28 § 1 ustawy o zwalczaniu alkoholizmu;

⁸ Dz.U. z 1961 r. Nr 53, poz. 295 ze zm..

⁹ Dz.U. z 1962 r. Nr 61, poz. 295 ze zm..

¹⁰ Dz.U. z 1959 r. Nr 69, poz. 434 ze zm..

¹¹ Dz.U. z 1968 r. Nr 27, poz. 183 ze zm..

- 2) do czasu uprawomocnienia się orzeczenia kolegium karno-administracyjnego w razie skierowania sprawy na drogę karno-administracyjną za prowadzenie pojazdu w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub innego podobnie działającego środka. Chodziło o wykroczenie kierowania pojazdem przez osobę znajdującą się w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub innego podobnie działającego środka, określone w art. 24 pkt 12, cyt. z dnia 27 listopada 1961 r. o bezpieczeństwie i porządku ruchu na drogach publicznych;
- 3) do czasu uprawomocnienia się wyroku sądowego lub orzeczenia kolegium karno-administracyjnego w razie skierowania sprawy na drogę karno-sądową lub karno-administracyjną za nieudzielenie przez kierowcę pomocy ofiarom wypadku drogowego w razie uczestniczenia w tym wypadku;
- 4) do czasu wydania przez organ prowadzący postępowanie przygotowawcze w sprawie karnej kierowcy postanowienia co do dalszego postępowania z prawem jazdy.

Ten ostatni punkt został skreślony rozporządzeniem Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych z dnia 15 grudnia 1972 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie ruchu na drogach publicznych¹².

Rozporządzeniem Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych z dnia 7 czerwca 1974 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie ruchu na drogach publicznych¹³ została wprowadzona ogólna norma, że terenowy organ administracji państwowej stopnia powiatowego wydawał postanowienie o zatrzymaniu prawa jazdy do czasu zakończenia postępowania karnego lub postępowania w sprawach o wykroczenia prawomocnym orzeczeniem – w związku z uzasadnionym przypuszczeniem, że zaistniały podstawy do orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych (samochodowych) lub do cofnięcia prawa jazdy (§ 215 ust. 1).

Zatrzymanie prawa jazdy przez organ kontroli ruchu drogowego miało miejsce:

- 1) w razie stwierdzenia, że kierowca, prowadząc pojazd, znajdował się w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub innego podobnie działającego środka;
- 2) w razie nieudzielenia przez kierowcę pomocy ofiarom wypadku drogowego – w razie uczestniczenia w tym wypadku;
- 3) w razie uczestniczenia przez kierowcę w wypadku z ofiarami w ludziach, jeżeli z okoliczności wynikało, że jest on sprawcą wypadku (§ 216 ust. 1).

Punkt 3 został wykreślony rozporządzeniem z 1972 r., a rozporządzeniem z 1974 r. upoważniono w tym punkcie organ kontroli ruchu drogowego do zatrzymania prawa jazdy w innych przypadkach uzasadniających przypuszczenie, że zaistniały podstawy do orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych (samochodowych) lub do cofnięcia prawa jazdy. W razie zatrzymania prawa jazdy organ kontroli ruchu drogowego był obowiązany uniemożliwić kierowcy dalsze kierowanie pojazdem (§ 216 ust. 2).

Zatrzymując prawo jazdy, organ kontroli ruchu drogowego wydawał kierowcy pokwitowanie ze wskazaniem właściwego do spraw komunikacji organu prezydium powiatowej rady narodowej, do którego prawo jazdy będzie odesłane (§ 216 ust. 3).

¹² Dz.U. z 1972 r. Nr 55, poz. 382.

¹³ Dz.U. z 1974 r. Nr 23, poz. 140.

Zatrzymane przez organ kontroli ruchu drogowego prawo jazdy był obowiązany bezzwłocznie przesłać do właściwego do spraw komunikacji organu prezydium powiatowej rady narodowej z zawiadomieniem stwierdzającym powód zatrzymania (§ 216 ust. 4). Właściwy do spraw komunikacji organ prezydium powiatowej rady narodowej po rozpatrzeniu powodów zatrzymania prawa jazdy obowiązany był wydać w terminie 14 dni od dnia otrzymania prawa jazdy postanowienie o zatrzymaniu prawa jazdy (§ 216 ust. 5). Rozporządzeniem z 1974 r. zmieniono nazwę właściwego do spraw komunikacji organu prezydium powiatowej rady narodowej na właściwy terenowy organ administracji państwowej stopnia powiatowego.

ZATRZYMANIE PRAWA JAZDY NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 1 LUTEGO 1983 R. – PRAWO O RUCHU DROGOWYM

1. Zatrzymanie prawa jazdy uzyskało status ustawowej instytucji prawnej w ustawie z dnia 1 lutego 1983 r. – Prawo o ruchu drogowym¹⁴. W myśl tej ustawy organ kontroli ruchu był obowiązany zatrzymać prawo jazdy za pokwitowaniem w razie:

- 1) znajdowania się kierującego w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo podobnie działającego środka,
- 2) uzasadnionego podejrzenia, że kierujący popełnił przestępstwo lub wykroczenie, za które może być orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych,
- 3) stwierdzenia zniszczenia prawa jazdy w stopniu powodującym jego nieczytelność,
- 4) podejrzenia podrobienia lub przerobienia prawa jazdy (art. 84 ust. 1 pkt 1)¹⁵.

Decyzję o zatrzymaniu prawa jazdy wydawał organ administracji państwowej do czasu wykazania przez kierowcę posiadania wymaganych kwalifikacji lub zgłoszenia się w celu wymiany dokumentu, a także w przypadkach niezgłoszenia się w wyznaczonym terminie na badanie stanu zdrowia (art. 84 ust. 6).

Pokwitowanie zatrzymanego prawa jazdy, z wyjątkiem zatrzymania prawa jazdy z powodu znajdowania się kierującego w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo podobnie działającego środka, uprawniało do kierowania pojazdem w ciągu 3 dni (art. 84 ust. 2).

Zatrzymane prawo jazdy, z wyjątkiem sytuacji zatrzymania prawa jazdy ze względu na podejrzenie podrobienia lub przerobienia prawa jazdy, organ kontroli ruchu przekazywał niezwłocznie według właściwości kolegium do spraw wykroczeń, prokuraturze lub naczelnikowi gminy (art. 84 ust. 3).

Postanowienie o zatrzymaniu prawa jazdy wydawał:

- 1) prokurator – do czasu sporządzenia aktu oskarżenia i przekazania sprawy do sądu, a po przekazaniu sprawy do sądu – sąd, powiadamiając o tym naczelnika gminy,

¹⁴ Dz.U. z 1983 r. Nr 6, poz. 35 ze zm..

¹⁵ Zob. szerzej R.A. Stefański, *Zatrzymanie dokumentów uprawniających do prowadzenia pojazdów w ustawie Prawo o ruchu drogowym*, NP 1984, nr 3; tenże, *O zatrzymaniu prawa jazdy słów kilka*, Pal. 1985, nr 10; tenże, *Procesowe aspekty zatrzymania prawa jazdy*, Prob. Praw. 1986, nr 2; tenże, *Zatrzymanie prawa jazdy i dowodu rejestracyjnego*, Warszawa 1990; tenże, *Pozbawienie kierowcy prawa jazdy*, Poznań 1993.

2) przewodniczący kolegium do spraw wykroczeń – do czasu uprawomocnienia się orzeczenia, powiadamiając o tym naczelnika gminy (art. 84 ust. 4). Na postanowienie o zatrzymaniu prawa jazdy służyło zażalenie (art. 84 ust. 5).

3. Ustawą z dnia 27 lipca 1991 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym¹⁶ do katalogu obligatoryjnego zatrzymania prawa jazdy zostało dodane upływanie terminu ważności prawa jazdy (art. 84 ust. 2 pkt 1 lit. d) oraz zmieniono na fakultatywne zatrzymanie prawa jazdy w razie uzasadnionego podejrzenia, że kierujący popełnił przestępstwo lub wykroczenie, za które może być orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów, i rozszerzono ten zakaz na inne pojazdy, usuwając dotychczasowe ograniczenie do pojazdów mechanicznych (art. 84 ust. 1 pkt 2). Rozszerzono przyczyny zatrzymania prawa jazdy przez organ administracyjny do czasu wykazania się przez kierowcę posiadaniem wymaganego stanu zdrowia. Zgodnie ze zmienionym art. 84 ust. 6 decyzję o zatrzymaniu prawa jazdy wydawał kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej, do czasu wykazania się przez kierowcę posiadaniem wymaganych kwalifikacji lub wymaganego stanu zdrowia albo zgłoszenia się w celu wymiany dokumentu (art. 84 ust. 6). Uprawnienia co do zatrzymania prawa jazdy przysługujące naczelnikowi gminy przejął kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej.

Ustawa z 1991 r. co do przekazania zatrzymanego prawa jazdy określiła maksymalny termin przekazania nie później niż w ciągu 7 dni, według właściwości kolegium do spraw wykroczeń, prokuratorowi lub kierownikowi rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej. W razie przeprowadzania chemicznego badania krwi na zawartość alkoholu prawo jazdy przekazuje się wraz z wynikiem tego badania; jeżeli jednak wynik tego badania nie zostanie uzyskany w ciągu 30 dni od dnia zatrzymania prawa jazdy, należy niezwłocznie zwrócić je właścicielowi (art. 84 ust. 3). Ponadto została doprecyzowana właściwość organów, do których było przekazywane prawo jazdy. Postanowienie o zatrzymaniu prawa jazdy, powiadamiając o tym kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej, wydawał:

- 1) prokurator – w toku postępowania przygotowawczego, a sąd – po przekazaniu sprawy do sądu,
- 2) przewodniczący kolegium do spraw wykroczeń (art. 84 ust. 4).

Zatrzymanie prawa jazdy było wyłączone w stosunku do szefów i cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych państw obcych oraz misji specjalnych i organizacji międzynarodowych, korzystających z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów bądź powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych lub na zasadzie wzajemności, a także do innych osób korzystających z tych przywilejów i immunitetów (art. 84 ust. 6).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29 grudnia 1983 r. w sprawie organizacji i zasad wykonywania kontroli ruchu drogowego¹⁷ regulowało wydanie pokwitowania, stwierdzając, że pokwitowanie powinno zawierać nazwę zatrzymanego dokumentu, dane właściciela, powód zatrzymania, dane osoby

¹⁶ Dz.U. z 1991 r. Nr 73, poz. 321.

¹⁷ Dz.U. z 1983 r. Nr 75, poz. 341 ze zm.

zatrzymującej dokument, podstawę prawną zatrzymania dokumentu oraz termin ważności. Termin ważności pokwitowania określa się w odniesieniu do zatrzymanego dokumentu stwierdzającego uprawnienie do kierowania pojazdem – na 3 dni; terminu nie określa się, jeżeli kierujący znajdował się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo podobnie działającego środka (§ 4 ust. 2 i 3).

Wyjaśnienia przepisów dot. zatrzymania prawa jazdy były zawarte w wytycznych dyrektora Biura Ruchu Drogowego Komendy Głównej Milicji Obywatelskiej z dnia 8 lutego 1986 r., w sprawie zatrzymywania przez funkcjonariuszy MO dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami, ich używania, kierowania na badania sprawności fizycznej i psychicznej kierujących oraz występowania z wnioskami o sprawdzanie ich kwalifikacji do kierowania pojazdami¹⁸ oraz w Instrukcji stanowiącej załącznik do zarządzenia Ministra Komunikacji z dnia 28 grudnia 1983 r. w sprawie postępowania związanego z wydawaniem, zatrzymywaniem, cofaniem i przywracaniem uprawnień do kierowania pojazdami silnikowymi, motorowerami, rowerami i pojazdami zaprzęgowymi oraz wzorów stosowanych przy tym dokumentów¹⁹. Wytyczne dyrektora Biura Ruchu Drogowego KG MO jako skierowane do funkcjonariuszy MO oraz SB i jako pochodzące od przełożonego były dla nich bezwzględnie wiążące i wywierały istotny wpływ na praktykę tych organów w zakresie zatrzymywania prawa jazdy²⁰.

ZATRZYMANIE PRAWA JAZDY NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 20 CZERWCA 1997 R. – PRAWO O RUCHU DROGOWYM

1. W ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym²¹ znacznie został rozszerzony katalog okoliczności uzasadniających obligatoryjne zatrzymanie prawa jazdy²². W myśl pierwotnego brzmienia art. 135 ust. 1 pkt 1 policjant był obowiązany zatrzymać prawo jazdy za pokwitowaniem w razie:

- a) stwierdzenia, że kierujący pojazdem znajduje się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu,
- b) stwierdzenia zniszczenia prawa jazdy w stopniu powodującym jego nieczytelność,
- c) podejrzenia podrobienia lub przerobienia prawa jazdy,
- d) gdy upłynął termin ważności prawa jazdy,
- e) gdy wobec kierującego pojazdem wydane zostało postanowienie lub decyzja o zatrzymaniu prawa jazdy,
- f) gdy wobec kierującego pojazdem orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów lub wydano decyzję o cofnięciu prawa jazdy,

¹⁸ KG MO Rd-II-135/86, niepubl.

¹⁹ Dz.Urz. Ministra Komunikacji z 1983 r. Nr 16, poz. 129.

²⁰ R.A. Stefański, *Zatrzymanie prawa jazdy...*, op. cit., s. 13.

²¹ Dz.U. z 2024 r. poz. 1251, dalej: p.r.d.

²² Zob. R.A. Stefański, *Zatrzymanie prawa jazdy jako środek przymusu w postępowaniu karnym*, w: *System Prawa Karnego Procesowego. Środki przymusu*, t. 9, red. T. Grzegorzcyk, D. Świecki, Warszawa 2021, s. 1400–1448.

- g) przekroczenia przez kierującego pojazdem liczby 24 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego,
- h) przekroczenia przez kierującego pojazdem, w okresie 1 roku od dnia wydania po raz pierwszy prawa jazdy, liczby 20 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego.

Mógł je zatrzymać w razie uzasadnionego podejrzenia, że kierowca popełnił przestępstwo lub wykroczenie, za które może być orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów (art. 135 ust. 1 pkt 2).

Zatrzymania prawa jazdy nie stosowało się do szefów i cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych państw obcych oraz misji specjalnych i organizacji międzynarodowych korzystających z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów bądź powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych lub na zasadzie wzajemności, a także do innych osób korzystających z tych przywilejów i immunitetów (art. 139 ust. 2).

Ustawa wymagała, by było stwierdzone, że kierujący pojazdem znajduje się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu (art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. a), jednakże ustawą z dnia 11 maja 2007 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym²³ przesłankę tę złagodiono, wymagając uzasadnionego podejrzenia, że kierujący znajduje się w takim stanie. W art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. f) błędnie posłużono się zwrotem: „wydano decyzję o cofnięciu prawa jazdy”, a prawo o ruchu drogowym przewidywało cofnięcie uprawnienia do kierowania pojazdem silnikowym (art. 140 ust. 1). Błąd ten został poprawiony ustawą z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw²⁴.

Pokwitowanie zatrzymania prawa jazdy z powodu stwierdzenia zniszczenia prawa jazdy w stopniu powodującym jego nieczytelność, podejrzenia podrobienia lub przerobienia prawa jazdy, upływu termin ważności prawa jazdy oraz uzasadnionego podejrzenia, że kierowca popełnił przestępstwo lub wykroczenie, za które może być orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów, uprawniało do kierowania pojazdem w ciągu 7 dni (art. 135 ust. 2).

Zatrzymane prawo jazdy, z wyjątkiem sytuacji, gdy jego zatrzymanie nastąpiło z powodu podejrzenia podrobienia lub przerobienia prawa jazdy, Policja przekazywała niezwłocznie, nie później niż w ciągu 7 dni, według właściwości, kolegium do spraw wykroczeń albo innemu organowi uprawnionemu do orzekania w sprawach o wykroczenia w trybie dyscyplinarnym, prokuratorowi lub kierownikowi rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej. W razie przeprowadzenia badania krwi lub moczu dla oceny trzeźwości lub zawartości środka działającego podobnie do alkoholu prawo jazdy było przekazywane się wraz z wynikiem tego badania. Jeżeli jednak wynik tego badania nie został uzyskany w ciągu 30 dni od dnia zatrzymania prawa jazdy, należało niezwłocznie zwrócić je właścicielowi (art. 136).

²³ Dz.U. z 2007 r. Nr 123, poz. 845.

²⁴ Dz.U. z 2015 r. poz. 541.

Postanowienie o zatrzymaniu prawa jazdy z powodu stwierdzenia, że kierujący pojazdem znajduje się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu, oraz uzasadnionego podejrzenia, że kierowca popełnił przestępstwo lub wykroczenie, za które może być orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów, wydawał w terminie 14 dni od dnia otrzymania prawa jazdy: (1) prokurator – w toku postępowania przygotowawczego, a sąd – po przekazaniu sprawy do sądu, (2) przewodniczący kolegium do spraw wykroczeń, a wobec osoby niepodlegającej orzecznictwu kolegium do spraw wykroczeń – właściwy przełożony. O wydaniu postanowienia o zatrzymaniu prawa jazdy zawiadamiało się właściwego kierownika rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej. Na postanowienie o zatrzymaniu prawa jazdy służyło zażalenie (art. 137).

W związku z likwidacją kolegiów do spraw wykroczeń ustawą z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia²⁵ kompetencja do wydania postanowienia o zatrzymaniu prawa jazdy z powodu popełnienia wykroczenia została przekazana sądowi właściwemu do rozpoznania sprawy (art. 137 ust. 1 pkt 2).

Decyzję o zatrzymaniu prawa jazdy z powodu upływu terminu ważności prawa jazdy oraz przekroczenia przez kierującego pojazdem liczby 24 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego wydawał kierownik rejonowego urzędu rządowej administracji ogólnej (art. 138 ust. 1).

Zwrot zatrzymanego prawa jazdy następował po ustaniu przyczyny zatrzymania (art. 138 ust. 2).

2. Katalog przyczyn obligatoryjnego zatrzymania prawa jazdy został zmodyfikowany i wzbogacony cytowaną wyżej ustawą z 20 marca 2015 r. Do przyczyny przekroczenia przez kierującego pojazdem w okresie 1 roku od dnia wydania po raz pierwszy prawa jazdy liczby 20 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego zostało dodane stwierdzenie, na podstawie prawomocnych rozstrzygnięć, że w okresie 2 lat od dnia wydania po raz pierwszy prawa jazdy popełnił on przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji lub trzy wykroczenia spowodowania zagrożenia w ruchu drogowym (art. 86 § 1 lub 2 k.w.), prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka (art. 87 § 1 k.w.), przekroczenia dopuszczalnej prędkości o ponad 30 km/h (art. 92a k.w.) lub niezachowania ostrożności na drogach wewnętrznych (art. 98 k.w.) (art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. h).

Jako nowe przyczyny dodano: stwierdzenie braku zaświadczenia o przeprowadzonym badaniu technicznym z wynikiem pozytywnym w zakresie wyposażenia pojazdu w blokadę alkoholową lub dokumentu potwierdzającego kalibrację blokady alkoholowej, wystawionego przez producenta urządzenia lub jego upoważnionego przedstawiciela, w przypadku ograniczenia uprawnienia do kierowania wyłącznie pojazdem wyposażonym w blokadę alkoholową (art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. i), oraz ujawnienie czynu polegającego na: (a) kierowaniu pojazdem z prędkością przekraczającą dopuszczalną o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym lub (b) przewożeniu osób w liczbie przekraczającej liczbę miejsc określoną w dowodzie

²⁵ Dz.U. z 2001 r. Nr 106, poz. 1149.

rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) lub wynikającą z konstrukcyjnego przeznaczenia pojazdu niepodlegającego rejestracji, z wyjątkiem przewozu osób autobusem w publicznym transporcie zbiorowym w gminnych, powiatowych i wojewódzkich przewozach pasażerskich w rozumieniu ustawy o publicznym transporcie zbiorowym, o ile w pojeździe przewidziane są miejsca stojące. Nie dotyczy to sytuacji, gdy liczba przewożonych osób w sposób, o którym mowa w tym przepisie, nie przekracza: (1) 5 – w przypadku przewożenia ich autobusem; (2) 2 – w przypadku przewożenia ich samochodem osobowym, samochodem ciężarowym lub w przyczepie ciągniętej przez ciągnik rolniczy lub pojazd wolnobieżny (art. 135 ust. 1 pkt 1a i ust. 1b).

Uregulowano uprawnienia płynące z pokwitowania zatrzymania prawa jazdy z powodu kierowania pojazdem z prędkością przekraczającą dopuszczalną o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym lub przewożenia osób w liczbie przekraczającej liczbę miejsc określoną w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) lub wynikającą z konstrukcyjnego przeznaczenia pojazdu niepodlegającego rejestracji, stanowiąc, że uprawnia ono do kierowania pojazdem w okresie 24 godzin od chwili zatrzymania (art. 135 ust. 3). Wskazano, że w przypadku zatrzymania prawa jazdy wydanego przez państwo inne niż Rzeczpospolita Polska i gdy kierujący pojazdem nie ma miejsca zamieszkania na jej terytorium, pokwitowanie uprawnia do kierowania pojazdem w okresie 72 godzin (art. 135 ust. 4).

Ustawą tą został też określony tryb postępowania z zatrzymanym prawem jazdy wydanym przez państwo inne niż Rzeczpospolita Polska, gdy kierujący pojazdem nie ma miejsca zamieszkania na jej terytorium. W takim wypadku prawo jazdy było przekazywane niezwłocznie staroście właściwemu ze względu na miejsce naruszenia przepisów prawa o ruchu drogowym. Starosta niezwłocznie przekazywał zatrzymane prawo jazdy do właściwego organu państwa, w którym zostało ono wydane (art. 136 ust. 1a).

3. Ustawą z dnia 24 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw²⁶ zmodyfikowano w art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. g, ograniczając przekroczenie przez kierującego pojazdem liczby 24 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego do okresu 5 lat od wydania skierowania na kurs reedukacyjny oraz dodając przyczynę w postaci popełnienia w okresie próbnym trzech wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji lub jednego przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. j).

W związku z tą zmianą zawarto postanowienie, że pokwitowanie zatrzymania prawa jazdy z przyczyn także uprawnia do kierowania pojazdem w okresie 24 godzin od chwili zatrzymania (art. 135 ust. 3).

4. Ustawą z dnia 12 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz ustawy o kierujących pojazdami²⁷ wyłączono zatrzymanie prawa jazdy z powodu przekroczenia dopuszczalnej prędkości o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym w sytuacji, gdy kierujący pojazdem dopuścił się tego naruszenia, działając w celu uchylenia bezpośredniego niebezpieczeństwa grożącego dobru

²⁶ Dz.U. z 2015 r. poz. 1273.

²⁷ Dz.U. z 2018 r. poz. 1099.

chronionemu prawem, jeżeli niebezpieczeństwa tego nie można było uniknąć inaczej, a poświęcone dobro w postaci bezpieczeństwa na drodze przedstawiało wartość niższą od dobra ratowanego (art. 135 ust. 1aa).

5. Gruntowne zmiany w zakresie zatrzymania prawa wprowadziła ustawa z dnia 24 sierpnia 2020 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw²⁸, w której w związku z teleinformatyzacją zrezygnowano z obowiązku posiadania przez kierującego pojazdem przy sobie i okazywania na żądanie uprawnionego organu kontroli ruchu drogowego prawa jazdy przez osoby mające nadane w Rzeczypospolitej Polskiej uprawnienia do kierowania pojazdami, stwierdzone wydanym w kraju prawem jazdy. Informacje o nadanych uprawnieniach w wydanym w kraju prawie jazdy są gromadzone w centralnej ewidencji kierowców oraz dostęp do tej ewidencji mają organy kontroli ruchu drogowego i organy właściwe do wydawania dokumentów stwierdzających te uprawnienia.

Ustawa ta wprowadziła tzw. elektroniczne zatrzymanie prawa jazdy, polegające na wprowadzeniu przez uprawniony organ kontroli ruchu drogowego informacji o zatrzymaniu prawa jazdy do centralnej ewidencji kierowców (art. 135). Fizyczne zatrzymanie prawa dotyczy wyłącznie prawa jazdy wydanego przez państwo inne niż Rzeczpospolita Polska (art. 135a).

W istotny sposób został zredukowany katalog okoliczności uzasadniających zatrzymanie krajowego prawa jazdy, co jest związane z tym, że stały się one bezprzedmiotowe. Wyeliminowane zostały takie przyczyny, jak: stwierdzenie zniszczenia prawa jazdy w stopniu powodującym jego nieczytelność (art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. b), podejrzenia podrobienia i przerobienia prawa jazdy (art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. c), gdy wobec kierującego pojazdem wydane zostało postanowienie lub decyzja o zatrzymaniu prawa jazdy (art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. e) oraz gdy wobec kierującego pojazdem orzeczono zakaz prowadzenia pojazdów lub wydano decyzję o cofnięciu uprawnienia do kierowania pojazdami (art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. f).

Zobowiązano kierowcę, któremu zatrzymano prawo jazdy wydane przez państwo inne niż Rzeczpospolita Polska, i niemającego miejsca zamieszkania na jej terytorium do podania organowi kontroli ruchu drogowego adresu do doręczeń. W przypadku niewskazania adresu do doręczeń pisma pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, o czym poucza się kierującego (art. 135a ust. 4).

Dokonano także zmian w zakresie uprawnień wynikających z pokwitowania. Przyjęto, że pokwitowanie elektronicznego zatrzymania prawa jazdy z powodu:

- upływu terminu ważności prawa jazdy lub uzasadnionego podejrzenia, że kierowca popełnił przestępstwo lub wykroczenie, za które może być orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów, uprawnia do kierowania pojazdem w ciągu 7 dni (art. 135 ust. 4),
- przekroczenia przez kierującego pojazdem liczby 24 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego w okresie 5 lat od wydania skierowania na kurs reedukacyjny, popełnienia w okresie próbnym trzech wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji lub jednego przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, kierowania pojazdem z prędkością przekraczającą

²⁸ Dz.U. z 2020 r. poz. 1517.

dopuszczalną o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym lub przewożenia osób w liczbie przekraczającej liczbę miejsc określoną w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) lub wynikającą z konstrukcyjnego przeznaczenia pojazdu niepodlegającego rejestracji, uprawnia do kierowania pojazdem w okresie 24 godzin od chwili zatrzymania (art. 135 ust. 5).

Co do pokwitowania fizycznego zatrzymania prawa jazdy uregulowano, że pokwitowanie jego zatrzymania z powodu:

- stwierdzenia zniszczenia prawa jazdy w stopniu powodującym jego nieczytelność, podejrzenia podrobienia lub przerobienia prawa jazdy, upływu terminu ważności prawa jazdy, uzasadnionego podejrzenia, że kierowca popełnił przestępstwo lub wykroczenie, za które może być orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów, uprawnia do kierowania pojazdem w ciągu 7 dni (art. 135a ust. 5),
- przekroczenia przez kierującego pojazdem liczby 24 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego w okresie 5 lat od wydania skierowania na kurs reedukacyjny, popełnienia w okresie próbnym trzech wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji lub jednego przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, kierowania pojazdem z prędkością przekraczającą dopuszczalną o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym lub przewożenia osób w liczbie przekraczającej liczbę miejsc określoną w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) lub wynikającą z konstrukcyjnego przeznaczenia pojazdu niepodlegającego rejestracji uprawnia do kierowania pojazdem w okresie 24 godzin od chwili zatrzymania, a w przypadku zatrzymania prawa jazdy wydanego przez państwo inne niż Rzeczpospolita Polska i gdy kierujący pojazdem nie ma miejsca zamieszkania na jej terytorium – w okresie 72 godzin (art. 135a ust. 6).

Określono postępowanie z elektronicznym i fizycznym zatrzymaniem prawa jazdy. Zatrzymanie wydanego w kraju prawa jazdy następuje przez wprowadzenie informacji o zatrzymaniu do centralnej ewidencji kierowców niezwłocznie po stwierdzeniu wystąpienia przesłanek do jego zatrzymania (art. 135b ust. 1). W tym przypadku Policja przekazuje niezwłocznie, jednak nie później niż w ciągu 7 dni od dnia zatrzymania prawa jazdy, informację o jego zatrzymaniu, według właściwości, sądowi uprawnionemu do rozpoznania sprawy o wykroczenie, prokuratorowi lub staroście (art. 136 ust. 1). W przypadku przeprowadzenia badania krwi lub moczu dla oceny trzeźwości lub zawartości środka działającego podobnie do alkoholu informację o zatrzymaniu prawa jazdy przekazuje się wraz z wynikiem tego badania; jeżeli jednak wynik tego badania nie został uzyskany w ciągu 30 dni od dnia zatrzymania prawa jazdy, niezwłocznie wprowadza się do centralnej ewidencji kierowców informację o jego zwrocie (art. 136 ust. 4 pkt 1).

Zatrzymanie prawa jazdy wydanego przez państwo inne niż Rzeczpospolita Polska następuje przez zatrzymanie okazanego dokumentu niezwłocznie po stwierdzeniu wystąpienia przesłanek jego zatrzymania (art. 135a ust. 1). W tym wypadku zatrzymany dokument, z wyjątkiem jego zatrzymania z powodu podejrzenia podrobienia lub przerobienia prawa jazdy, Policja przekazuje niezwłocznie, jednak nie później niż w ciągu 7 dni od dnia zatrzymania dokumentu, według właściwości, sądowi uprawnionemu do rozpoznania sprawy o wykroczenie, prokuratorowi lub

staroście (art. 136 ust. 2). W przypadku przeprowadzenia badania krwi lub moczu dla oceny trzeźwości lub zawartości środka działającego podobnie do alkoholu prawo jazdy przekazuje się wraz z wynikiem tego badania; jeżeli jednak wynik tego badania nie został uzyskany w ciągu 30 dni od dnia zatrzymania prawa jazdy, niezwłocznie zwraca się je właścicielowi (art. 136 ust. 4 pkt 2).

W związku z wprowadzeniem elektronicznego zatrzymania prawa jazdy określono nowy bieg terminu do wydania postanowienia o zatrzymaniu prawa jazdy, dodając, że w terminie 14 dni także od dnia otrzymania informacji o zatrzymaniu prawa jazdy (art. 137 ust. 1). Ponadto wskazano, że w przypadku gdy nie wydano postanowienia o zatrzymaniu prawa jazdy, postanowienie o zwrocie zatrzymanego prawa jazdy wydaje odpowiednio: (1) prokurator, zawiadamiając o tym organ, który zatrzymał prawo jazdy; (2) sąd, przy czym w przypadku prawa jazdy wydanego w kraju o wydaniu postanowienia sąd zawiadamia organ, który wydał prawo jazdy (art. 137 ust. 4). Postanowienie o zwrocie zatrzymanego prawa jazdy doręcza się jego właścicielowi (art. 137 ust. 5).

Zwrot zaś zatrzymanego prawa jazdy wydanego w kraju następuje przez wprowadzenie informacji o zwrocie do centralnej ewidencji kierowców: (1) przez organ, który je zatrzymał – po otrzymaniu zawiadomienia o wydaniu przez prokuratora postanowienia o zwrocie zatrzymanego prawa jazdy lub po okazaniu tego postanowienia; (2) przez organ, który je wydał – po otrzymaniu zawiadomienia o wydaniu przez sąd postanowienia o zwrocie zatrzymanego prawa jazdy lub po okazaniu tego postanowienia (art. 137 ust. 6).

6. Ustawą z dnia 2 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw²⁹ do art. 135 ust. 1 pkt 1 lit d dodano popełnienie wykroczenia spowodowania zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego, którego następstwem jest spowodowanie naruszenia czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia innej osoby (art. 86 § 1a k.w.), nieustąpienia pierwszeństwa pieszemu i innego naruszenia w stosunku do pieszego (art. 86b § 1 k.w.), naruszenia zakazu wyprzedzania (art. 92b k.w.), niedozwolonego objeżdżania zapór na przejazdach kolejowych i wjeżdżania na przejazdy kolejowe (art. 97a k.w.), a także zrezygnowano w wypadku wykroczenia przekroczenia dozwolonej prędkości z zastrzeżeniem, by było to ponad 30 km/h (art. 92a k.w.). Taką samą zmianę wprowadzono do art. 135a ust. 1 pkt 1 lit. h. Do przepisu tego dodano nową przyczynę, a mianowicie ujawnienia podczas kontroli drogowej, że kierowca wykonujący przewóz drogowy, do którego mają zastosowanie przepisy rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.Urz. UE L 102 z 11.04.2006, s. 1, ze zm.) lub umowy europejskiej dotyczącej pracy załóg pojazdów wykonujących międzynarodowe przewozy drogowe (AETR), sporządzonej w Genewie dnia 1 lipca 1970 r., podczas bieżącego dziennego czasu prowadzenia pojazdu wykonywał ten przewóz pojazdem wyposażonym w tachograf: (a) wbrew obo-

²⁹ Dz.U. z 2021 r. poz. 2328.

wiązkowi nie rejestrując za pomocą tachografu na wykresówce lub karcie kierowcy wskazań w zakresie prędkości pojazdu, aktywności kierowcy lub przebytej drogi, (b) używając cudzej karty kierowcy, używając co najmniej dwóch własnych kart kierowcy, używając cudzej wykresówki, używając jednocześnie kilku wykresówek, (c) korzystając z niedozwolonego urządzenia, przedmiotu lub zmienionego oprogramowania umożliwiającego lub powodującego podrabianie lub przerabianie danych rejestrowanych przez tachograf, (d) jeżeli tachograf został odłączony (art. 135a ust. 1 pkt 2a). Taką samą treść dodano do art. 135 ust. 1 pkt 2a).

7. Ustawą z dnia 26 maja 2023 r. o aplikacji mObywatel³⁰ sposobem zatrzymania prawa jazdy wydanego w kraju zostało objęte tymczasowe elektroniczne prawo jazdy (art. 135b ust. 1). Związane to było z ustanowieniem tą ustawą tymczasowego elektronicznego prawa jazdy (art. 4 ust. 1a, art. 5b, art. 10a–10e u. k. p.). Ponadto dodano, że w przypadku gdy zgodnie z danymi zgromadzonymi w centralnej ewidencji kierowców osoba ma ważne prawo jazdy oraz ważne tymczasowe elektroniczne prawo jazdy, informację o zatrzymaniu tego prawa jazdy przekazuje organ właściwy w zakresie prawa jazdy. Przekazanie do centralnej ewidencji kierowców danych o zatrzymaniu prawa jazdy skutkuje jednoczesnym automatycznym zatrzymaniem tymczasowego elektronicznego prawa jazdy (art. 135b ust. 3).

Został zmieniony tryb postępowania z zatrzymanym prawem jazdy wydanym w kraju. W razie zatrzymania w formie elektronicznej wydanego w kraju prawa jazdy albo tymczasowego elektronicznego prawa jazdy Policja przekazuje informację o zatrzymaniu prawa jazdy albo tymczasowego elektronicznego prawa jazdy do centralnej ewidencji kierowców oraz według właściwości: (1) sądowi uprawnionemu do rozpoznania sprawy o wykroczenie lub prokuratorowi – niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie 7 dni od dnia zatrzymania prawa jazdy albo tymczasowego elektronicznego prawa jazdy – na piśmie utrwalonym w postaci papierowej albo elektronicznej; (2) staroście – niezwłocznie, jednak nie później niż w dniu zatrzymania prawa jazdy albo tymczasowego elektronicznego prawa jazdy. Informację tę przekazuje się staroście za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego centralną ewidencję kierowców przez jej automatyczne udostępnienie do pobrania za pomocą systemu teleinformatycznego umożliwiającego realizację zadań organów właściwych do wydawania dokumentów stwierdzających uprawnienia do kierowania pojazdami (art. 136 ust. 1 i 1a).

Uwzględniając powyższe zmiany, policjant jest obowiązany zatrzymać w formie elektronicznej – zgodnie z art. 135 – wydane w kraju prawo jazdy za pokwitowaniem w przypadku:

- a) uzasadnionego podejrzenia, że kierujący znajduje się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu (ust. 1 pkt 1 lit. a),
- b) gdy upłynął termin ważności prawa jazdy (ust. 1 pkt 1 lit. b),
- c) przekroczenia przez kierującego pojazdem liczby 24 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego w okresie 5 lat od wydania skierowania na kurs

³⁰ Dz.U. z 2024 r. poz. 1275 ze zm.

- reedukacyjny, ze względu na przekroczenie liczby 24 punktów otrzymanych za naruszenie przepisów ruchu drogowego (ust. 1 pkt 1 lit. c),
- d) przekroczenia przez kierującego pojazdem w okresie 1 roku od dnia wydania po raz pierwszy prawa jazdy liczby 20 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego lub stwierdzenia, na podstawie prawomocnych rozstrzygnięć, że w okresie 2 lat od dnia wydania po raz pierwszy prawa jazdy popełnił on przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji lub trzy wykroczenia spowodowanie zagrożenia w ruchu drogowym (art. 86 § 1 lub 2 k.w.), prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka (art. 87 § 1 k.w.), przekroczenia dopuszczalnej prędkości o ponad 30 km/h (art. 92a k.w.), nieustąpienia pierwszeństwa pieszemu i innego naruszenia w stosunku do pieszego (art. 86b § 1 k.w.), naruszenia zakazu wyprzedzania (art. 92b k.w.), niedozwolonego objeżdżania zapór na przejazdach kolejowych i wjeżdżania na przejazdy kolejowe (art. 97a k.w.) lub niezachowania ostrożności na drogach wewnętrznych (art. 98 k.w.) (ust. 1 pkt 1 lit. d),
 - e) stwierdzenia braku zaświadczenia o przeprowadzonym badaniu technicznym z wynikiem pozytywnym w zakresie wyposażenia pojazdu w blokadę alkoholową lub dokumentu potwierdzającego kalibrację blokady alkoholowej, wystawionego przez producenta urządzenia lub jego upoważnionego przedstawiciela, w przypadku ograniczenia uprawnienia do kierowania wyłącznie pojazdem wyposażonym w blokadę alkoholową (ust. 1 pkt 1 lit. e),
 - f) popełnienia w okresie próbnym trzech wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji lub jednego przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji (ust. 1 pkt 1 lit. f),
 - g) ujawnienia czynu polegającego na: (a) kierowaniu pojazdem z prędkością przekraczającą dopuszczalną o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym lub (b) przewożeniu osób w liczbie przekraczającej liczbę miejsc określoną w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) lub wynikającą z konstrukcyjnego przeznaczenia pojazdu niepodlegającego rejestracji, z wyjątkiem przewozu osób autobusem w publicznym transporcie zbiorowym w gminnych, powiatowych i wojewódzkich przewozach pasażerskich w rozumieniu ustawy o publicznym transporcie zbiorowym, o ile w pojeździe przewidziane są miejsca stojące. Nie dotyczy to sytuacji, gdy liczba przewożonych osób w sposób, o którym mowa w tym przepisie, nie przekracza: (1) 5 – w przypadku przewożenia ich autobusem; (2) 2 – w przypadku przewożenia ich samochodem osobowym, samochodem ciężarowym lub w przyczepie ciągniętej przez ciągnik rolniczy lub pojazd wolnobieżny (art. 135 ust. 1 pkt 2). Nie podlega zatrzymaniu prawa jazdy z powodu przekroczenia dopuszczalnej prędkości o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym, w sytuacji gdy kierujący pojazdem dopuścił się tego naruszenia, działając w celu uchylenia bezpośredniego niebezpieczeństwa grożącego dobru chronionemu prawem, jeżeli niebezpieczeństwa tego nie można było uniknąć inaczej, a poświęcone dobro w postaci bezpieczeństwa na drodze przedstawiało wartość niższą od dobra ratowanego (art. 135 ust. 3),
 - h) ujawnienia podczas kontroli drogowej, że kierowca wykonujący przewóz drogowy, do którego mają zastosowanie przepisy rozporządzenia (WE) nr 561/2006

Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.Urz. UE L 102 z 11.04. 2006, s. 1, ze zm.) lub umowy europejskiej dotyczącej pracy załóg pojazdów wykonujących międzynarodowe przewozy drogowe (AETR), sporządzonej w Genewie dnia 1 lipca 1970 r., podczas bieżącego dziennego czasu prowadzenia pojazdu wykonywał ten przewóz pojazdem wyposażonym w tachograf: (a) wbrew obowiązкови nie rejestrując za pomocą tachografu na wykresówce lub karcie kierowcy wskazań w zakresie prędkości pojazdu, aktywności kierowcy lub przebytej drogi, (b) używając cudzej karty kierowcy, używając co najmniej dwóch własnych kart kierowcy, używając cudzej wykresówki, używając jednocześnie kilku wykresówek, (c) korzystając z niedozwolonego urządzenia, przedmiotu lub zmienionego oprogramowania umożliwiającego lub powodującego podrabianie lub przerabianie danych rejestrowanych przez tachograf, d) jeżeli tachograf został odłączony (ust. 1 pkt 2a).

Policjant może zatrzymać wydane w kraju prawo jazdy za pokwitowaniem w przypadku uzasadnionego podejrzenia, że kierowca popełnił przestępstwo lub wykroczenie, za które może być orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów (art. 135 ust. 1 pkt 2).

Zatrzymanie prawa jazdy wydanego przez państwo inne niż Rzeczpospolita Polska – zgodnie z art. 135a – następuje z tych samych przyczyn co zatrzymanie krajowego prawa jazdy i tych, które zostały wyeliminowane. Dodatkowo chodzi o: (a) stwierdzenie zniszczenia prawa jazdy w stopniu powodującym jego nieczytelność (ust. 1 pkt 1 lit. b), (b) podejrzenie podrobienia lub przerobienia prawa jazdy (ust. 1 pkt 1 lit. c), (c) wydanie wobec kierującego pojazdem postanowienia lub decyzji o zatrzymaniu prawa jazdy (ust. pkt 1 lit. e), (d) orzeczenie wobec kierującego pojazdem zakazu prowadzenia pojazdów lub wydanie decyzji o cofnięciu uprawnienia do kierowania pojazdami (ust. 1 pkt 1 lit. f).

Nie dokonuje się zatrzymania prawa jazdy elektronicznego lub fizycznego wobec szefów i cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych państw obcych oraz misji specjalnych i organizacji międzynarodowych korzystających z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych na mocy ustaw, umów bądź powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych lub na zasadzie wzajemności, a także innych osób korzystających z tych przywilejów i immunitetów (art. 139 ust. 2).

ZATRZYMANIE PRAWA JAZDY W USTAWIE Z DNIA 5 STYCZNIA 2011 R. O KIERUJĄCYCH POJAZDAMI

1. Samodzielne przyczyny zatrzymania prawa jazdy zawiera ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami³¹. Według pierwotnej treści art. 102 ust. 1 tej

³¹ Dz.U. 2024 r. poz. 1210, dalej: u.k.p.

ustawy starosta był zobowiązany wydać decyzję administracyjną o zatrzymaniu prawa jazdy lub pozwolenia na kierowanie tramwajem, w przypadku gdy:

- 1) upłynął termin ważności prawa jazdy,
- 2) osoba posiadająca prawo jazdy lub pozwolenie na kierowanie tramwajem nie przedstawiła w wymaganym terminie zaświadczenia o ukończeniu: (a) kursu doszkalającego w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego, (b) praktycznego szkolenia w zakresie zagrożeń w ruchu drogowym, (c) kursu reedukacyjnego w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego, z powodu przekroczenia liczby 24 punktów otrzymanych za naruszenie przepisów ruchu drogowego lub w okresie próbnym popełnienia co najmniej dwóch wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji albo kursu reedukacyjnego w zakresie problematyki przeciwalkoholowej i przeciwdziałania narkomanii, jeżeli kierowała pojazdem w stanie nietrzeźwości, w stanie po użyciu alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu,
- 3) osoba posiadająca prawo jazdy lub pozwolenie na kierowanie tramwajem nie przedstawiła w wymaganym terminie orzeczenia: (a) o istnieniu lub braku przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem, (b) o istnieniu lub braku przeciwwskazań psychologicznych do kierowania pojazdem.

Zwrot zatrzymanego prawa jazdy następował po ustaniu przyczyny zatrzymania oraz po uiszczeniu opłaty ewidencyjnej. Jeżeli od dnia zatrzymania prawa jazdy upłynął co najmniej rok, warunkiem wydania prawa jazdy było uzyskanie pozytywnego wyniku kontrolnego sprawdzenia kwalifikacji (art. 102 ust. 2).

2. Ustawą z dnia 26 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy o kierujących pojazdami³² doprecyzowano, że zatrzymanie prawa jazdy następowało, wówczas gdy zostało ono przesłane przez organ kontroli ruchu drogowego (art. 102 ust. 1 pkt 1).

Został zmieniony termin warunkujący uzyskanie pozytywnego wyniku kontrolnego sprawdzenia kwalifikacji na okres przekraczający rok (art. 102 § 2). Ponadto określono skutek zatrzymania prawa jazdy z powodu jednej przyczyny, a mianowicie uzasadnionego podejrzenia, że kierujący pojazdem znajduje się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu, stanowiąc, że „ulegają zawieszeniu na okres od dnia zatrzymania dokumentu przez uprawniony organ do dnia wydania postanowienia o zatrzymaniu prawa jazdy i stosuje się przepisy dotyczące cofnięcia uprawnień do kierowania pojazdami” (art. 104a).

3. Ustawą z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw³³ zostały dodane dodatkowe przyczyny, tj. wypadki, gdy: kierujący pojazdem przekroczył dopuszczalną prędkość o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym (art. 102 ust. 1 pkt 4) lub kierujący pojazdem silnikowym przewozi osoby w liczbie przekraczającej liczbę miejsc określoną w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) lub wynikającą z konstrukcyjnego przeznaczenia pojazdu niepodlegającego rejestracji; przepis nie dotyczy przewożenia osób autobusem w publicznym transporcie zbiorowym w gminnych, powiatowych i wojewódzkich

³² Dz.U. z 2014 r. poz. 970.

³³ Dz.U. z 2015 r. poz. 541.

przewozach pasażerskich, o ile w pojeździe przewidziane są miejsca stojące (art. 102 ust. 1 pkt 5). Ta ostatnia przyczyna nie wchodzi w grę w sytuacji, gdy liczba przewożonych osób w sposób nie przekracza: (a) 5 – w przypadku przewożenia ich autobusem; (b) 2 – w przypadku przewożenia ich samochodem osobowym, samochodem ciężarowym lub w przyczepie ciągniętej przez ciągnik rolniczy lub pojazd wolnobieżny (art. 102 ust. 1a).

Starosta wydaje decyzję z obu tych przyczyn na okres 3 miesięcy, nadając jej rygor natychmiastowej wykonalności oraz zobowiązując kierującego do zwrotu prawa jazdy, jeżeli dokument ten nie został zatrzymany (art. 102 ust. 1c). Jeżeli osoba kierowała pojazdem pomimo wydania decyzji administracyjnej o zatrzymaniu jej prawa jazdy z tych przyczyn albo zatrzymania prawa jazdy przez policjanta z powodu uzasadnionego podejrzenia, że kierujący pojazdem znajduje się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu, starosta wydawał decyzję administracyjną o przedłużeniu okresu, na który zatrzymano prawo jazdy, do 6 miesięcy. Jeżeli decyzja nie została jeszcze wydana, starosta wydaje tę decyzję na okres 6 miesięcy (art. 102 ust. 1d). Jeżeli sprawa o te naruszenia została skierowana do rozpoznania przez sąd lub organ orzekający o sprawie w postępowaniu dyscyplinarnym i nie zakończyła się prawomocnym rozstrzygnięciem w okresie 3 miesięcy od dnia zatrzymania dokumentu, a w przypadku gdy termin ten był przedłużony – w okresie 6 miesięcy, podlega on zwrotowi (art. 103 ust. 3).

4. Ustawą z dnia 30 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o kierujących pojazdami oraz niektórych innych ustaw³⁴ doprecyzowano, że przedłużenie okresu zatrzymania prawa jazdy z powodu kierowania pojazdem silnikowym pomimo wydania decyzji administracyjnej o zatrzymaniu jej prawa jazdy lub zatrzymania prawa jazdy przez policjanta z tychże przyczyn ma miejsce w razie prowadzenia pojazdu silnikowego, a nie jak wcześniej pojazdu (art. 102 ust. 1d).

5. Ustawą z dnia 12 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz ustawy o kierujących pojazdami³⁵ została wyłączona możliwość zatrzymania prawa jazdy z obu tych przyczyn, jeżeli kierujący pojazdem dopuścił się tych naruszeń, działając w celu uchylenia bezpośredniego niebezpieczeństwa grożącego dobru chronionemu prawem, jeżeli niebezpieczeństwa tego nie można było uniknąć inaczej, a poświęcone dobro w postaci bezpieczeństwa na drodze przedstawiało wartość niższą od dobra ratowanego (art. 102 ust. 1aa). Ponadto określono, że w razie zatrzymania prawa jazdy z powodu przekroczenia prędkości dopuszczalnej o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym lub przewożenia osób w liczbie przekraczającej liczbę miejsc określoną w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) lub wynikającą z konstrukcyjnego przeznaczenia pojazdu niepodlegającego rejestracji, starosta wydaje decyzję w przedmiocie zatrzymania prawa jazdy w terminie 21 dni od dnia powzięcia informacji o tym fakcie (art. 102 ust. 1da).

³⁴ Dz.U. z 2016 r. poz. 2001.

³⁵ Dz.U. z 2018 r. poz. 1099.

6. Ustawą z dnia 14 sierpnia 2020 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw³⁶ dostosowano treść przepisu przewidującego zatrzymanie prawa jazdy ze względu na upływanie terminu ważności prawa, jeżeli organ kontroli ruchu drogowego przekazał informację o zatrzymaniu dokumentu do elektronicznego zatrzymania prawa jazdy; zamiast dotychczasowego przesłania prawa jazdy przez organ kontroli ruchu drogowego (art. 102 ust. 1 pkt 1). Z tym też była związana rezygnacja ze zobowiązania kierującego do zwrotu prawa jazdy, jeżeli nie zostało ono odebrane przez policjanta (art. 106 ust. 1c).

7. Ustawą z dnia 14 października 2021 r. o zmianie ustawy o transporcie drogowym oraz niektórych innych³⁷ ustaw katalog okoliczności powodujących zatrzymanie prawa jazdy został uzupełniony o uzyskanie informacji o cofnięciu świadectwa kwalifikacji zawodowej, na podstawie którego dokonano w prawie jazdy wpisu potwierdzającego odbycie kwalifikacji wstępnej, kwalifikacji wstępnej przyspieszonej, kwalifikacji wstępnej uzupełniającej, kwalifikacji wstępnej uzupełniającej przyspieszonej albo szkolenia okresowego (art. 103 ust. 1 pkt 6) oraz wskazanie, że w takim wypadku prawo jazdy zostaje unieważnione przez właściwy organ (art. 103 ust. 2a). Postanowiono też, że warunek zwrotu prawa jazdy w postaci uzyskania pozytywnego wyniku kontrolnego sprawdzenia kwalifikacji nie dotyczy prawa jazdy zatrzymanego w związku z nieprzedłożeniem w wymaganym terminie odpowiedniego orzeczenia lekarskiego lub psychologicznego (art. 102 ust. 2).

Rozszerzona została regulacja dotycząca zawieszenia uprawnienia do kierowania pojazdami, obejmując osoby, którym:

- 1) zatrzymano dokument stwierdzający posiadanie uprawnienia do kierowania pojazdami lub zaistniały przesłanki do zatrzymania tego dokumentu z powodu uzasadnionego podejrzenia, że kierujący pojazdem znajduje się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu (art. 135 ust 1 pkt 1 lit. a p.r.d.), przekroczenia przez kierującego pojazdem liczby 24 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego w okresie 5 lat od wydania skierowania na kurs reedukacyjny ze względu na przekroczenie liczbę 24 punktów otrzymanych za naruszenie przepisów ruchu drogowego (ust. 1 pkt 1 lit. c p.r.d.), przekroczenia przez kierującego pojazdem w okresie 1 roku od dnia wydania po raz pierwszy prawa jazdy liczby 20 punktów za naruszenie przepisów ruchu drogowego lub stwierdzenia, na podstawie prawomocnych rozstrzygnięć, że w okresie 2 lat od dnia wydania po raz pierwszy prawa jazdy popełnił on przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji lub trzy wykroczenia spowodowania zagrożenia w ruchu drogowym (art. 86 § 1 lub 2 k.w.), prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka (art. 87 § 1 k.w.), przekroczenia dopuszczalnej prędkości o ponad 30 km/h (art. 92a k.w.), nieustąpienia pierwszeństwa pieszemu i innego naruszenia w stosunku do pieszego (art. 86b § 1 k.w.), naruszenia zakazu wyprzedzania (art. 92b k.w.), niedozwolonego objeżdżania zapór na przejazdach kolejowych i wjeżdżania na przejazdy kole-

³⁶ Dz.U. z 2020 r. poz. 1517.

³⁷ Dz.U. z 2021 r. poz. 1997.

jowe (art. 97a k.w.) lub niezachowania ostrożności na drogach wewnętrznych (art. 98 k.w.) (art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. d p.r.d.), stwierdzenia braku zaświadczenia o przeprowadzonym badaniu technicznym z wynikiem pozytywnym w zakresie wyposażenia pojazdu w blokadę alkoholową lub dokumentu potwierdzającego kalibrację blokady alkoholowej, wystawionego przez producenta urządzenia lub jego upoważnionego przedstawiciela, w przypadku ograniczenia uprawnień do kierowania wyłącznie pojazdem wyposażonym w blokadę alkoholową (art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. e p.r.d.), popełnienia w okresie próbnym trzech wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji lub jednego przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, ujawnienia czynu polegającego na kierowaniu pojazdem z prędkością przekraczającą dopuszczalną o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym lub przewożeniu osób w liczbie przekraczającej liczbę miejsc określoną w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) lub wynikającą z konstrukcyjnego przeznaczenia pojazdu niepodlegającego rejestracji; przepis nie dotyczy przewozu osób autobusem w publicznym transporcie zbiorowym w gminnych, powiatowych i wojewódzkich przewozach pasażerskich, o ile w pojeździe przewidziane są miejsca stojące, oraz uzasadnionego podejrzenia, że kierowca popełnił przestępstwo lub wykroczenie, za które może być orzeczony zakaz prowadzenia pojazdów (art. 135 ust. 1 pkt 1 lit. f, pkt 2 i 3 p.r.d.). Zatrzymując dokument stwierdzający posiadanie uprawnień do kierowania pojazdami, organ kontroli ruchu drogowego informuje o dniu rozpoczęcia zawieszenia uprawnień do kierowania pojazdami (art. 104a ust. 4);

- 2) starosta wydał decyzję administracyjną o zatrzymaniu dokumentu stwierdzającego posiadanie uprawnień do kierowania pojazdami z powodu nieprzedstawienia w wymaganym terminie zaświadczenia o ukończeniu: (a) kursu dokształcającego w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego, (b) praktycznego szkolenia w zakresie zagrożeń w ruchu drogowym, (c) kursów reedukacyjnych; nieprzedstawienia w wymaganym terminie orzeczenia: (a) o istnieniu lub braku przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem, (b) o istnieniu lub braku przeciwwskazań psychologicznych do kierowania pojazdem; przekroczenia dopuszczalnej prędkości o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym, przewożenia osób w liczbie przekraczającej liczbę miejsc określoną w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) lub wynikającą z konstrukcyjnego przeznaczenia pojazdu niepodlegającego rejestracji, z wyjątkiem przewożenia osób autobusem w publicznym transporcie zbiorowym w gminnych, powiatowych i wojewódzkich przewozach pasażerskich lub z powodu uznaniu dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych (art. 104a ust. 1).

Zawieszenie uprawnień do kierowania pojazdami następuje: (1) z upływem okresu, w którym pokwitowanie za zatrzymane prawo jazdy lub pozwolenie na kierowanie tramwajem uprawniało do kierowania pojazdami, albo (2) od dnia następującego po dniu doręczenia decyzji administracyjnej o zatrzymaniu dokumentu stwierdzającego posiadanie uprawnień do kierowania pojazdami (art. 104a ust. 2). Zawieszenie uprawnień do kierowania pojazdami ustaje z dniem zwrotu zatrzymanego dokumentu stwierdzającego posiadanie uprawnień do

kierowania pojazdami przez organ wydający prawo jazdy lub pozwolenie na kierowanie tramwajem lub w przypadku wydania dokumentu stwierdzającego posiadanie uprawnienia do kierowania pojazdami; (3) osoby, których uprawnienia do kierowania pojazdami zostały zawieszone, uznaje się za nieposiadające uprawnień do kierowania pojazdami w zakresie i w okresie, w których uprawnienia te są zawieszone (art. 104a ust. 5).

8. Ustawą z dnia 2 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw³⁸ został rozszerzony katalog przyczyn zatrzymania prawa jazdy w stosunku do kierowcy wykonującego przewóz drogowy, do którego mają zastosowanie przepisy rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.Urz. UE L 102 z 11.04. 2006, s. 1, ze zm.) lub umowy europejskiej dotyczącej pracy załóg pojazdów wykonujących międzynarodowe przewozy drogowe (AETR), sporządzonej w Genewie dnia 1 lipca 1970 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 409), który kierował pojazdem wyposażonym w tachograf: (a) wbrew obowiązkowi nie rejestrując za pomocą tachografu na wykresówce lub karcie kierowcy wskazań w zakresie prędkości pojazdu, aktywności kierowcy lub przebytej drogi, (b) używając cudzej karty kierowcy, używając co najmniej dwóch własnych kart kierowcy, używając cudzej wykresówki, używając jednocześnie kilku wykresówek, (c) korzystając z niedozwolonego urządzenia, przedmiotu lub zmienionego oprogramowania umożliwiającego lub powodującego podrabianie lub przerabianie danych rejestrowanych przez tachograf, (d) jeżeli tachograf został odłączony (art. 102 ust. 1 pkt 7). O tę przyczynę zostały uzupełnione art. 102 ust. b–da i art. 104a ust. 1 pkt 1i 2.

9. Ustawą z dnia 26 maja 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw³⁹ uregulowano wydanie prawa jazdy w przypadku zatrzymania tymczasowego elektronicznego prawa jazdy. W przypadku zatrzymania tymczasowego elektronicznego prawa jazdy z powodu kierowania pojazdem z prędkością przekraczającą dopuszczalną o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym, przewożenia osób w liczbie przekraczającej liczbę miejsc określona w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) lub wynikająca z konstrukcyjnego przeznaczenia pojazdu niepodlegającego rejestracji (art. 135ust. 1 pkt 2 p.r.d.) lub w przypadku ujawnienia podczas kontroli drogowej, że kierowca wykonujący przewóz drogowy naruszy przepisy o używaniu tachografu (art. 135 ust. 1 pkt 2a p.r.d.), prawo jazdy wydaje się po upływie 3 miesięcy od dnia tego zatrzymania (art. 102a ust. 1). W przypadku ujawnienia tych czynów popełnionych po upływie okresu ważności tymczasowego elektronicznego prawa jazdy, a przed wydaniem prawa jazdy, prawo jazdy wydaje się po upływie 3 miesięcy od dnia ujawnienia czynu (art. 102a ust. 2).

³⁸ Dz.U. z 2021 r. poz. 2328.

³⁹ Dz.U. z 2023 r. poz. 1123.

Jeżeli osoba kierowała pojazdem silnikowym pomimo: (1) zatrzymania tymczasowego elektronicznego prawa jazdy z powodu z wyżej wymienionych czynów albo (2) popełnionych po upływie okresu ważności tymczasowego elektronicznego prawa jazdy, a przed wydaniem prawa jazdy – prawo jazdy wydaje się po upływie 6 miesięcy od dnia odpowiednio tego zatrzymania albo ujawnienia tego czynu (art. 102a ust. 3). W przypadku kierowania pojazdem silnikowym w okresie 6 miesięcy w wyżej wymienionej sytuacji prawa jazdy nie wydaje się (art. 102a ust. 4). Osoba ta może uzyskać uprawnienie do kierowania pojazdami po ponownym spełnieniu wszystkich wymagań stawianych osobie po raz pierwszy ubiegającej się o uprawnienie do kierowania pojazdami (art. 102a ust. 4 in fine w zw. z art. 104).

10. Obecnie zatrzymanie prawa jazdy przez starostę – zgodnie z art. 103 u.k.p. – następuje w przypadku gdy:

- 1) upłynął termin ważności prawa jazdy lub pozwolenia na kierowanie tramwajem – jeżeli organ kontroli ruchu drogowego przekazał informację o zatrzymaniu dokumentu (ust. 1 pkt 1);
- 2) osoba posiadająca prawo jazdy lub pozwolenie na kierowanie tramwajem nie przedstawiła w wymaganym terminie zaświadczenia o ukończeniu: (a) kursu doształcającego w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego, (b) praktycznego szkolenia w zakresie zagrożeń w ruchu drogowym, (c) kursów reedukacyjnych w zakresie problematyki przeciwalkoholowej i przeciwdziałania narkomanii (ust. 1 pkt 2);
- 3) osoba posiadająca prawo jazdy lub pozwolenie na kierowanie tramwajem nie przedstawiła w wymaganym terminie orzeczenia: (a) o istnieniu lub braku przeciwwskazań zdrowotnych do kierowania pojazdem, (b) o istnieniu lub braku przeciwwskazań psychologicznych do kierowania pojazdem (ust. 1 pkt 3);
- 4) kierujący pojazdem przekroczył dopuszczalną prędkość o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym (ust. 1 pkt 4);
- 5) kierujący pojazdem silnikowym przewozi osoby w liczbie przekraczającej liczbę miejsc określoną w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) lub wynikającą z konstrukcyjnego przeznaczenia pojazdu niepodlegającego rejestracji; przepis nie dotyczy przewożenia osób autobusem w publicznym transporcie zbiorowym w gminnych, powiatowych i wojewódzkich przewozach pasażerskich, o ile w pojeździe przewidziane są miejsca stojące (ust. 1 pkt 5), z wyjątkiem wypadku, gdy liczba przewożonych osób w sposób, o którym mowa w tym przepisie, nie przekracza: (1) 5 – w przypadku przewożenia ich autobusem; (2) 2 – w przypadku przewożenia ich samochodem osobowym, samochodem ciężarowym lub w przyczepie ciągniętej przez ciągnik rolniczy lub pojazd wolnobieżny (ust. 1a);
- 6) uzyskał informację o cofnięciu świadectwa kwalifikacji zawodowej, na podstawie którego dokonano w prawie jazdy wpisu potwierdzającego odbycie kwalifikacji wstępnej, kwalifikacji wstępnej przyspieszonej, kwalifikacji wstępnej uzupełniającej, kwalifikacji wstępnej uzupełniającej przyspieszonej albo szkolenia okresowego (ust. 1 pkt 6);
- 7) kierowca wykonywał przewóz drogowy, do którego mają zastosowanie przepisy rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia

15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniającego rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.Urz. UE L 102 z 11.04. 2006, s. 1, ze zm.) lub umowy europejskiej dotyczącej pracy załóg pojazdów wykonujących międzynarodowe przewozy drogowe (AETR), sporządzonej w Genewie dnia 1 lipca 1970 r. (Dz.U. z 2014 r. poz. 409), pojazdem wyposażonym w tachograf: (a) wbrew obowiązкови nie rejestrując za pomocą tachografu na wykresówce lub karcie kierowcy wskazań w zakresie prędkości pojazdu, aktywności kierowcy lub przebytej drogi, (b) używając cudzej karty kierowcy, używając co najmniej dwóch własnych kart kierowcy, używając cudzej wykresówki, używając jednocześnie kilku wykresówek, (c) korzystając z niedozwolonego urządzenia, przedmiotu lub zmienionego oprogramowania umożliwiającego lub powodującego podrabianie lub przerabianie danych rejestrowanych przez tachograf, (d) jeżeli tachograf został odłączony (ust. 1 pkt 7).

Nie podlega zatrzymaniu prawo jazdy z powodu przekroczenia dopuszczalnej prędkości o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym (ust. 1 pkt 4) lub przewożenia osób w liczbie przekraczającej liczbę miejsc określoną w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) lub wynikającą z konstrukcyjnego przeznaczenia pojazdu (ust. 1 pkt 5), jeżeli kierujący pojazdem dopuścił się naruszenia, o którym mowa w tym przepisie, działając w celu uchylecia bezpośredniego niebezpieczeństwa grożącego dobru chronionemu prawem, jeżeli niebezpieczeństwa tego nie można było uniknąć inaczej, a poświęcone dobro w postaci bezpieczeństwa na drodze przedstawiało wartość niższą od dobra ratowanego (ust. 1b).

Zatrzymując prawo jazdy z powodu przekroczenia dopuszczalnej prędkości o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym (ust. 1 pkt 4) lub przewożenia osób w liczbie przekraczającej liczbę miejsc określoną w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) lub wynikającą z konstrukcyjnego przeznaczenia pojazdu (ust. 1 pkt 5), a także kierowcy wykonującemu przewóz drogowy, naruszającemu obowiązki związane z dokumentowaniem jazdy (ust. pkt 7), starosta wydaje decyzję administracyjną na okres 3 miesięcy, nadając jej rygor natychmiastowej wykonalności (ust. 1 c).

Jeżeli osoba kierowała pojazdem silnikowym pomimo wydania decyzji administracyjnej o zatrzymaniu jej prawa jazdy w wyżej wymienionych trzech wypadkach (ust. 1 pkt 4, 5 lub 7) albo zatrzymania z tych powodów prawa jazdy przez policjanta (art. 135 ust. 1 pkt 2 lub 2a albo art. 135a ust. 1 pkt 2 lub 2a p.r.d.), starosta wydaje decyzję administracyjną o przedłużeniu okresu, na który zatrzymano prawo jazdy, do 6 miesięcy. Jeżeli decyzja, o której mowa w ust. 1c, nie została jeszcze wydana, starosta wydaje tę decyzję na okres 6 miesięcy (ust. 1d). W wypadku zatrzymania z tych powodów prawa jazdy przez policjanta starosta wydaje decyzję w przedmiocie zatrzymania prawa jazdy w terminie 21 dni od dnia powzięcia informacji o tym fakcie (ust. 1 da).

ZATRZYMANIE PRAWA JAZDY W USTAWIE Z DNIA 7 WRZEŚNIA 2007 R. O POMOCY OSOBOM UPRAWNIONYM DO ALIMENTÓW

1. Zatrzymanie prawa jazdy wobec dłużników alimentacyjnych przewidywała ustawa dnia z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej⁴⁰. Wójt, burmistrz lub prezydenta miasta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dłużnika alimentacyjnego, składając wniosek o ściganie uchylającego się od alimentów za przestępstwo określone w art. 209 § 1 k.k., jednocześnie kierował do starosty wniosek o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego (art. 5 ust. 1). Na podstawie tego wniosku starosta wydawał decyzję o zatrzymaniu prawa jazdy, a jego zwrot następował na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dłużnika, po stwierdzeniu ustania przyczyn zatrzymania (art. 5 ust. 2 i 3). Trybunał Konstytucyjny uznał że art. 5 ustawy o dłużnikach alimentacyjnych narusza konstytucyjną zasadę proporcjonalności wyrażoną w art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 Konstytucji⁴¹.

2. Przepis ten został zastąpiony przez aktualny art. 5 ust. 3b ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów⁴². W myśl tego przepisu w wypadku gdy decyzja o uznaniu dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych stanie się ostateczna, organ właściwy dłużnika składa wniosek o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 k.k. oraz po uzyskaniu z centralnej ewidencji kierowców informacji, że dłużnik alimentacyjny ma uprawnienie do kierowania pojazdami, kieruje wniosek do starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego wraz z odpisem tej decyzji. Na podstawie wniosku starosta wydaje decyzję o zatrzymaniu prawa jazdy. Uchylenie decyzji o zatrzymaniu prawa jazdy następuje na wniosek organu właściwego dłużnika skierowanego do starosty, gdy: (1) ustanie przyczyna zatrzymania prawa jazdy oraz dłużnik alimentacyjny przez okres ostatnich 6 miesięcy wywiązał się w każdym miesiącu ze zobowiązań alimentacyjnych w kwocie nie niższej niż 50% kwoty bieżąco ustalonych alimentów lub (2) nastąpi utrata statusu dłużnika alimentacyjnego (art. 5 ust. 5 i 6). Dłużnikiem alimentacyjnym jest osoba zobowiązana do alimentów na podstawie tytułu wykonawczego, przeciwko której egzekucja okazała się bezskuteczna (art. 2 pkt 3).

Organ właściwy dłużnika wszczyna postępowanie dotyczące uznania dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych, w przypadku gdy dłużnik alimentacyjny uniemożliwia przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego lub odmówił: (1) złożenia oświadczenia majątkowego, (2) zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotny albo poszukujący pracy w terminie wyznaczonym przez organ właściwy dłużnika, (3) bez uzasadnionej przyczyny, w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, przy-

⁴⁰ Dz.U. z 2005 r. Nr 86, poz. 732.

⁴¹ Wyrok TK z dnia 22 września 2009 r., P 46/07, OTK-A 2009, nr 8, poz. 126.

⁴² Dz.U. z 2023 r. poz. 1993.

jęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, wykonywania prac społecznie użytecznych, prac interwencyjnych, robót publicznych, prac na zasadach robót publicznych albo udziału w szkoleniu, stażu lub przygotowaniu zawodowym dorosłych (art.5 ust. 3). Decyzji o uznaniu dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych nie wydaje się wobec dłużnika alimentacyjnego, który przez okres ostatnich 6 miesięcy wywiązywał się w każdym miesiącu ze zobowiązań alimentacyjnych w kwocie nie niższej niż 50% kwoty bieżąco ustalonych alimentów (art. 5 ust. 3).

Zatrzymanie prawa jazdy jest uzależnione od ostatecznej decyzji o uznaniu dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych oraz wniosku organu właściwego dłużnikowi do starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnikowi alimentacyjnemu. Jest to decyzją o charakterze związanym⁴³.

Decyzja o zatrzymaniu prawa jazdy nie jest uznaniowa i w sytuacji spełnienia się przesłanek ustawowych organ administracji publicznej obowiązany jest więc do jej wydania⁴⁴. Starosta nie dokonuje oceny przesłanek warunkujących uznanie danej osoby za dłużnika alimentacyjnego uchylającego się od zobowiązań – lecz poprzestaje na stwierdzeniu, że w obrocie prawnym pozostaje ostateczna decyzja w tym przedmiocie⁴⁵. Słusznie Naczelny Sąd Administracyjny uznał, że „Porównując zatem rozwiązania zawarte w ustawie z 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz.U. z 2005 r. Nr 86 poz. 732 ze zm.) i w obowiązującej ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2009 r. Nr 1 poz. 7), należy dojść do wniosku, że obecna regulacja w przepisach art. 5 ust. 5 i 6 mieści rozwiązania analogiczne do zawartych w zakwestionowanym przez Trybunał Konstytucyjny art. 5 ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej z 2005 r. W ocenie Naczelnego Sądu Administracyjnego oznacza to, że w niniejszej sprawie mamy do czynienia z tak zwaną wtórną niekonstytucyjnością, polegającą na powtórzeniu przez parlament rozwiązania prawnego, już uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za sprzeczny z aktem prawnym wyższego stopnia”⁴⁶.

WNIOSKI

1. Przeprowadzona analiza regulacji zatrzymania prawa jazdy, w szczególności jego przyczyn, od uzyskania niepodległości w 1918 r. wykazała wyraźną ewolucję tej instytucji prawnej. Świadczy o tym stosunkowo wczesne jej wyodrębnienie oraz stopniowe poszerzanie przyczyn zatrzymania.
2. Zatrzymanie prawa jazdy nie ma długiej historii, bowiem akty prawne regulujące ruch drogowy wydane w okresie międzywojennym początkowo nie przewidywały

⁴³ Wyrok NSA z dnia 25 maja 2017 r., I OSK 2277/15, LEX nr 2345799; wyrok NSA z dnia 24 maja 2018 r., I OSK 2773/17, LEX nr 2496734; wyrok WSA w Gorzowie Wielopolskim z dnia 6 lutego 2019 r., II SA/Go 809/18, LEX nr 2627800.

⁴⁴ Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 5 grudnia 2019 r., II SA/Bk 242/19, LEX nr 2756661.

⁴⁵ Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 22 sierpnia 2019 r., IV SA/Po 1191/18, LEX nr 2716109.

⁴⁶ Wyrok NSA z dnia 17 lutego 2012 r., I OSK 264/11, LEX nr 1426421.

tej instytucji, a jedynie regulowały cofnięcie albo odebranie pozwolenia na prowadzenie pojazdów. To ostatnie było zbliżone do obecnego cofnięcia uprawnień do kierowania pojazdami. Zatrzymaniu prawa jazdy odpowiadało – wprowadzone nieco później – tymczasowe odebranie pozwolenia na prowadzenie pojazdów. Dokument stwierdzający uprawnienia do prowadzenia pojazdów nie był określany prawem jazdy, a pozwoleniem.

3. Zatrzymaniu prawa jazdy odpowiadało tymczasowe odebranie pozwolenia na prowadzenie pojazdów, które po raz pierwszy zostało uregulowane w rozporządzeniu z dnia 27 stycznia 1928 r. o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych i było stosowane zarządzone w nagłych wypadkach, gdy względy bezpieczeństwa publicznego tego wymagały, a możliwość tę w rozporządzeniu z dnia 15 stycznia 1933 r. o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych zawężono do sytuacji, gdy zwłoka w odebraniu pozwolenia groziła niebezpieczeństwem. Ustawa z dnia 7 października 1921 r. o przepisach porządkowych na drogach publicznych, na podstawie której zostały wydane te akty prawne, nie przewidywała tymczasowego odebrania pozwolenia na prowadzenie pojazdów.

4. Termin zatrzymania pozwolenia na prowadzenie pojazdów został wprowadzony rozporządzeniem z dnia 15 kwietnia 1948 r. w sprawie zmiany rozporządzenia z dnia 27 października 1937 r. o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych. Zatrzymanie pozwolenia na prowadzenie pojazdów następowało w wypadku, gdy kierowca w czasie prowadzenia pojazdu mechanicznego lub w czasie okolicznościowego postoju używał albo znajdował się w stanie wskazującym na użycie alkoholu lub innych podobnie działających środków. Przyczyny zatrzymania pozwolenia na prowadzenie pojazdów zostały znacznie rozbudowane rozporządzeniem z dnia 15 grudnia 1953 r. w sprawie zmiany rozporządzenia z dnia 27 października 1937 r. o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych.

5. Ustawa z dnia 27 listopada 1961 r. o bezpieczeństwie i porządku ruchu na drogach publicznych nie przewidywała zatrzymania prawa jazdy. Zatrzymanie prawa jazdy regulowały wydane na jej podstawie rozporządzenia z dnia 1 października 1962 r. w sprawie ruchu na drogach publicznych i z dnia 20 lipca 1968 r. w sprawie ruchu na drogach publicznych, które zawierały enumeratywnie wymienione przyczyny jego zatrzymania.

6. Zatrzymanie prawa jazdy uzyskało status ustawowej instytucji prawnej w ustawie z dnia 1 lutego 1983 r. – Prawo o ruchu drogowym, która przewidywała kilka przyczyn zatrzymania prawa jazdy oraz regulowała tryb postępowania w tym przedmiocie.

7. W sposób kompleksowy i prawie kazuistyczny jest uregulowane zatrzymanie prawa jazdy w ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, zwłaszcza po kilku jej nowelizacjach.

8. Zatrzymanie prawa jazdy w trybie administracyjnym jest przedmiotem regulacji w ustawie o kierujących pojazdami.

9. Zatrzymanie prawa jazdy przewidziane w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów nie pozostaje w żadnym związku z koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Ma charakter represyjny wobec dłużnika alimentacyjnego uchylającego się od zobowiązań ali-

mentacyjnych. Narusza konstytucyjną zasadę proporcjonalności wyrażoną w art. 31 ust. 3 w zw. z art. 2 Konstytucji.

BIBLIOGRAFIA

- Stefański R.A., *O zatrzymaniu prawa jazdy słów kilka*, Pal. 1985, nr 10.
Stefański R.A., *Pozbawienie kierowcy prawa jazdy*, Poznań 1993.
Stefański R.A., *Procesowe aspekty zatrzymania prawa jazdy*, Prob. Praw. 1986, nr 2.
Stefański R.A., *Zatrzymanie dokumentów uprawniających do prowadzenia pojazdów w ustawie Prawo o ruchu drogowym*, NP 1984, nr 3.
Stefański R.A., *Zatrzymanie prawa jazdy i dowodu rejestracyjnego*, Warszawa 1990.
Stefański R.A., *Zatrzymanie prawa jazdy jako środek przymusu w postępowaniu karnym*, w: *System Prawa Karnego Procesowego. Środki przymusu*, t. 9, red. T. Grzegorzczuk, D. Świecki, Warszawa 2021.